

Posudek oponenta na bakalářskou práci

Název práce: Hra a vyjednávání sociálních vztahů dětí

Autorka: Anna Podroužková, DiS.

Vedoucí práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

V předložené bakalářské práci si autorka Anna Podroužková stanovila za cíl prozkoumat širokou škálu dětských her, které hrají děti čtvrté třídy základní školy a rovněž to, jak prostřednictvím těchto her děti vyjednávají svoji pozici ve skupině.

V teoretické části své práce se autorka poměrně široce zabývá tématy vztahujícími se ke zvolenému tématu. Postupně a logicky se propracovává od tématu antropologie dětství, z něhož přechází k vykreslení prostředí vrstevnických skupin, jejich vztahů a jejich her. Předkládá jednotlivá témata kapitol tak, že je zároveň využívá i jako kategorizaci studované tematiky. V kapitolách k sobě vhodně řadí významově příbuznější témata z nastudovaných publikací. Převzaté obsahy z literatury k sobě váže vlastními úvahami.

Jako teoretický kategorizační rámec her využívá škálu sestavenou autory Klusákem a Kučerou (2010). Hra je zde charakterizována jako předpřipravená forma pro zapojení jedince do hry a tedy i do vztahů. Autorka ve své práci hry rozděluje podle věku dětí a z hlediska toho, jak se samy děti do her zapojují a do jaké míry v nich hrají roli ony samy a rovněž učitel. Hry ve čtvrté třídě, z tohoto úhlu pohledu, pak nabývají vlastní charakteristiky (odpoutání se od vedoucí role učitele, děti samy nahlíží hry z vlastní pozice, zpochybňují pravidla, hrají si především se svými vrstevníky, k mladším dětem se staví do pozice mentora atd.).

V metodologické části své práce autorka na základě teoretických východisek formuluje konkrétní výzkumné otázky, kterými se bude ve své práci zabývat. Pro výzkum si zvolila využití kvalitativní strategie. Data sebrala na základě zúčastněného pozorování a neformálních rozhovorů s dětmi i s vychovatelem, a to v rámci jedné skupiny dětí. U dětí využila zúčastněné pozorování a následný krátký rozhovor s cílem zjistit jejich emickou perspektivu vůči vyjednávání své pozice prostřednictvím her, u vychovatele pak polostrukturovaný rozhovor zaměřený na vychovatelovo hodnocení řízení hry, chování dětí zapojených v ní i mimo ni a na celkové vnímání vztahů dětí v rámci skupiny.

Svůj výzkum doplnila rovněž sociometrickým dotazníkovým šetřením SO-RA-D a B3, které se využívají k zjišťování sociálních vztahů mezi dětmi, jejich vnímání sama sebe a jejich preferencí.

Velmi podrobně se autorka věnovala etickým otázkám výzkumu.

Prostředí, v němž autorka prováděla výzkum, uvádí podrobným popisem pro ilustraci toho, kde hry dětí probíhají.

Autorka nejprve charakterizuje jednotlivé děti. Dále pokračuje popisem, jak se samy děti seskupují nebo zůstávají jako jednotlivci. Rovněž mapuje jejich vztahy mezi sebou.

Autorka rozpoznala v daném dětském kolektivu kolem padesáti her (49) a rozděluje je na hry řízené, vychovatelem, a hry v rámci vrstevnické skupiny, které si děti samy vymýšlejí. Všechny hry pak, jak vyplývá z dalšího textu, slouží k vyjednávání pozic dětí.

V metodologické části se autorka vztahuje k teoretickému základu a porovnává vlastní výsledky výzkumu s nastudovanými podklady.

Oproti teoretickým východiskům pak přináší vlastní nové zjištění, a to, že v kolektivu přibývají nové typy her (poškozování, sebepoškozování, horory), a že jednotlivé skupinky dětí hrají své vlastní hry jiné a jinak, než skupinky další. Některé hry spolu sdílejí, některé nikoli.

Autorka rovněž ve své práci zjistila, že „Prostřednictvím her, které jsou hrány za přítomnosti vychovatele, děti vyjednávají v podstatě stejné typy vztahů v rámci skupiny, jako při hře vrstevnické skupiny bez účasti vychovatele,“ (str. 55).

Text práce je hutný, logicky řazený. Práce obsahuje poznámkový aparát.

Práci v příloze doplňuje seznam a popis zkoumaných dětských her a výsledky sociometrických měření.

Co bych předložené práci vytkla:

Na základě získaných výsledků svého výzkumu mohla autorka bakalářské práce vyjednávací strategie dětí přesně konkretizovat a zúžit do škály nebo jakéhosi přehledného seznamu. V předloženém textu popisuje široké charakteristiky strategií, které jsou podány spíš z hlediska hry, a ne z hlediska strategií samotných. Částečně to lze najít v závěru práce.

Kategorizaci her autorka Anna Podroužková uvádí přehledně, a to jak na teoretickém základu, tak i velmi podrobně a s detailní charakteristikou (v příloze) na základě vlastního výzkumu.

Autorka si stanovila na počátku metodologické části práce přehledný seznam výzkumných otázek. Ačkoli odpovědi na ně jsou v textu nespojitě obsaženy, postrádám jejich přehledné a postupné zpracování.

Autorka v textu používá odborných termínů bez předchozího vysvětlení nebo vysvětlujícího kontextuálního zasazení (např. typy her ilinx, agonální hry, mimetické hry apod.).

V citacích autorka neoznačuje text odkud kam je citováno, neodkazuje na stránky v publikacích, odkud převzala konkrétní text.

Přiložený seznam literatury neobsahuje ISBN; uvedené publikace jsou dohledatelné, zapsány dle obecné normy.

V rovině gramatické autorka v práci opakovaně chybí ve skloňování přídavných jmen (např. „Dále se děti věnují hrám vymyšlených dle nějaké herní předlohy...“, str. 21). Dělá časté chyby ve shodě podmětu s přísudkem. Práce obsahuje zbytečné překlapy. Doporučuji autorce text nechat zkontrolovat jazykovým korektorem.

Otázky na autorku bakalářské práce:

- Autorka v předchozích letech se skupinou dětí pracovala jako vychovatelka. Jak se během výzkumu snažila získat odstup od skupiny, aby ji nahlédla nezkresleně?
- Zda to, že využila pro svůj výzkum jak dotazník SO-RA-D, tak B3, nezdujovala otázky? Nestačilo by využít jeden dotazník? V čem je přínos využití dvou dotazníků?
- Jak by autorka sama přehledně kategorizovala jednotlivé strategie dětí?

Závěr:

Předloženou bakalářskou práci autorky Anny Podroužkové k obhajobě doporučuji. Její práce je logicky velmi dobře vystavěna na základě jasně stanoveného výzkumného záměru. Dobře pracuje s nastudovanými podklady a dovede je vhodně porovnat se získanými výsledky výzkumu. Výzkum samotný provedla pečlivě, data získávala několika vzájemně se doplňujícími metodami. Svoji práci uvedla ze široka, výzkumnou část dle mého názoru mohla rozvést a využít větší množství získaných dat. Práci by prospěla konkrétnější kategorizace strategií dětí. Autorce se podařilo zachytit velké množství dětských her ve studované skupině a podrobně je popsat. Navrhuji ohodnotit předloženou bakalářskou práci autorky Anny Podroužkové jako chvalitebnou.

V Praze dne 16.9.2016

Mgr. Markéta Bezoušková

Fakulta humanitních studií Karlovy univerzity